

DPI Brifing Notu

Kuzey İrlanda İçin Yeni Başlangıç¹

Bağlam

2015 yılının Eylül ayında çökme tehlikesiyle yüzyüze kalan Kuzey İrlanda İdaresi yeniden tamir edilmiş, mevcut durumda hala işlerliğini sürdürmektedir. 5 siyasi parti tarafından ortaklaşa kurulan bu güç paylaşımına dayalı hükümet 2015 yılının yaz aylarında hükümet ortağı olan 2 Birlikçi partinin hükümetin bir diğer ortağı olan Cumhuriyetçi Sinn Féin partisiyle yaşadıkları görüş ayrılığı sonrası hükümetten çekilme kararları almasıyla birlikte çökmekle yüzyüze kalmıştır. Birlikçi partiler IRA'nın iki eski üyesinin öldürülmesi olayı sonrasında Cumhuriyetçi silahlı örgütlerin Belfast Anlaşmasının gerektirdiği tümden silahsızlanmayı gerçekleştirmediklerini ve bu öldürme olaylarının bunun sonucu olduğunu iddia etmişlerdir. Sinn Féin partisi ise bu öldürme olaylarını tasvip ettikleri veya öldürme olayları hakkında önceden haberleri olduğu yönünde ki bütün suçlamaları reddetmiştir.

Kuzey İrlanda İdaresinin 2015 yılında Krize Girmesine Sebep Olan Olaylar

Özet

- Eski IRA üyelerinin öldürülmesine ilişkin soruşturmada silahlı örgüt faaliyetlerinin devam ettiği sonucuna varılmıştır.
- Birlikçi partiler cumhuriyetçi Sinn Féin partisini silahlı gruplarla ilişkilerini sürdürmekle suçlayıp Kuzey İrlanda İdaresini çökertecekleri tehdidinde bulunmuşlardır.
- Kuzey İrlanda Devlet Bakanlığı ve İrlanda Dışişleri Bakanlığı başkanlığında 10 hafta süren görüşmeler yapılmış ve akabinde 'Yeni Başlangıç' isimli yeni bir anlaşma imzalanmıştır.

¹ Bu brifing notu 2 Mart 2016 tarihinde tamamlanmıştır ve o tarihe kadar olan gelişmeleri içermektedir.

Gerard “Jock” Davison ve Kevin McGuigan isimli iki IRA üyesi 2015 yılının Mayıs ve Ağustos aylarında Belfast’ta öldürülmüştür. Kevin McGuigan, Gerard Davison’ın öldürülmesi olayının bir numaralı şüphelisi olarak görülmüş ve bunun sonucu olarak kendisinin Geçici IRA isimli örgüt tarafından intikam için öldürüldüğü ileri sürülmüştür. Kuzey İrlanda Polis Hizmetleri (The Police Service of Northern Ireland - PSNI) bu iki öldürme olayını araştırmış, olaya Geçici IRA örgütü üyelerinin dahil olduğunu ve örgütün silahlı faaliyetlerini sürdürdüğünü ifade etmiştir. Bunun akabinde Ulster Birlikçiler Partisi oybirliği ile Kuzey İrlanda Yönetiminden çekilme kararı almıştır. Silahlı örgüt faaliyetlerinin devam ettiği yönünde hazırlanan raporlar sonrasında Sinn Féin partisinin bu tür örgütlerle ilişkisinin olduğu yönünde spekülasyonlar yapılmış, Kuzey İrlanda İdaresinin Birinci Bakanı konumunda olan Demokratik Birlikçiler Partisi Lideri Peter Robinson üzerinde Sinn Féin partisine karşı tavır alması yönünde yapılan baskılar artmış ve bunun sonucunda Peter Robinson Kuzey İrlanda İdaresinin bütün koalisyon toplantılarının askıya alındığını ilan etmiştir. Buna ek olarak birlikçiler Kuzey İrlanda Meclisinin geçici olarak askıya alınmasını ve bölgenin doğrudan Birleşik Krallık Parlamentosu Westminster tarafından idare edilmesi yönünde çağrılar yapmışlardır. Ancak Birleşik Krallık hükümeti 8 Eylül 2015 tarihinde bu talebi reddetmiş ve İdarenin çökmesini engellemek üzere acil toplantılar yapılması kararı almıştır.

9 Eylül 2015 tarihinde aralarında Sinn Féin Kuzey Bölgesi Başkanı Bobby Storey’in de bulunduğu Sinn Féin üyesi 3 kişi Kevin McGuigan’ın öldürülmesiyle olayıyla ilgili olarak gözaltına alınıp sorgulanmıştır. Bu gelişmenin akabinde DUP lideri ve Kuzey İrlanda Birinci Bakanı Peter Robinson ile DUP adına Kuzey İrlanda hükümetinde görev alan bakanların çoğu istifa edince acil toplantılarda hız kazanmış oldu. Yaşanan istifalar sebebiyle o dönem kabinede Maliye bakanı olarak görev yapan DUP’li Arlene Foster 6 haftalık süre için Birinci Bakan görevine getirilmiş ve böylece Meclis’in erken seçime gitmesi önlenmiştir. Ulster Birlikçiler Partisi (UUP) üyeleride kısmen görüşmelerden çekilmiş, silahlı örgüt faaliyetlerinin devamı konusu yeniden gündeme alınca görüşmelere yeniden döneceklerini ifade etmişlerdir.

Kuzey İrlanda Bölgesel hükümetinde yer alan Birlikçi DUP ve UUP partileri, cumhuriyetçi Sinn Féin ve Social Democratic Labour Party (Sosyal Demokratik İşçi Partisi - SDLP) partileri ile tarafsız Alliance Party (Müttefikler partisi) İrlanda ve Birleşik Krallık hükümetleriyle birlikte yürütülecek olan bu acil görüşme toplantılarına davet edilmişlerdir.

Kuzey İrlanda'dan sorumlu devlet bakanı, Theresa Villiers ile İrlanda Dışişleri Bakanı Charles Flanagan'ın ortak başkanlığında yapılan tartışmalar Stormont House Anlaşmasının uygulanması ve devam eden silahlı örgüt faaliyetlerinin oluşturduğu etki üzerine yoğunlaşmıştır. Kuzey İrlanda İdaresi, İrlanda hükümeti ve Birleşik Krallık hükümeti arasında 20014 yılının Aralık ayında imzalanan Stormont House Anlaşması mali politika, sosyal yardım reform ve yetki devrini uygulamasının katettiği aşamalar gibi konuları içermektedir.² Ancak sosyal yardım reformu ve yıl içi bütçe gibi konular bu anlaşmanın tümünden uygulanmasının önüne bazı engeller çıkarmıştır. Acil görüşmeler sırasında geçmişin mirasıyla nasıl yüzleşileceği konusunun yanısıra 2011 yılında faaliyetlerine son verilen ve görev yaptığı dönemde silahlı örgütlerin silahsızlanma sürecini takip eden Bağımsız Gözlem Komisyonunun (Independent Monitoring Commission -IMC) yeniden kurulmasına ihtiyaç olup olmadığı da tartışılmıştır. Görüşmeler 10 hafta boyunca devam etmiş ve 17 Kasım 2015 tarihinde 'Yeni Bir Başlangıç : Stormont Anlaşması ve Uygulama Planı (A Fresh Start: The Stormont Agreement and Implementation Plan)³ başlıklı belgenin imzalanmasıyla sona ermiştir. Müzakereler sırasında geçmişin mirasıyla nasıl yüzleşileceği konusunda herhangi bir çözüme ise ulaşılamamıştır.

Kuzey İrlanda'da ki Silahlı Gruplara İlişkin bir Değerlendirme

Bir diğer adı Belfast Anlaşması olan 1998 yılında imzalanmış Hayırlı Cuma Anlaşmasına göre bütün silahlı grupların tümünden silahtan arınması gerekmektedir ve bu silahsızlanma süreci 2005 ile 2007 yılları arasında gerçekleşmiştir.⁴ Ancak yaz aylarında gerçekleşen bu öldürme olayları bu silahlı grupların hala etkili olduklarına işaret edince Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı Theresa Villiers Kuzey İrlanda Polis Kuvvetleri (PSNI) ve Britanya'nın istihbarat örgütü MI5'a bu örgütlerin faaliyetleri üzerine bir değerlendirme raporu hazırlamaları talimatını vermiştir. 2015 yılının Ekim ayında

² 23 Aralık 2014 tarihli The Stormont House Anlaşması ile Kuzey İrlanda Bölgesel Hükümetinin yapısına ilişkin detaylara erişmek için <https://www.gov.uk/government/publications/the-stormont-house-agreement>.

³ Erişmek için: <https://www.gov.uk/government/news/a-fresh-start-for-northern-ireland>.

⁴ Bkz: McDonald, Henry, "Kevin McGuigan family say three members under death threat in Northern Ireland." *The Guardian*, (Yayınlanma tarihi 8 Eylül 2015), at <http://www.theguardian.com/uk-news/2015/sep/08/kevin-mcguigan-family-say-three-members-under-death-threat-in-northern-ireland>.

tamamlanan değerlendirme raporuna⁵ göre çatışma döneminde aktif olan örgütlerden özellikle Ulster Gönüllüler Gücü (the Ulster Volunteer Force - UVF), Kızıl El Komando (Red Hand Commando - RHC), Ulster Savunma Derneği (Ulster Defence Association - UDA), Geçici İrlanda Cumhuriyetçiler Ordusu (Provisional Irish Republican Army - PIRA) ve İrlanda Ulusal Kurtuluş Cephesinin (the Irish National Liberation Army - INLA) varlıklarını devam ettirdikleri sonucuna varılmıştır. Bu değerlendirmeden anlaşıldığı üzere silahlı gruplar Kuzey İrlanda'da yasadışı olarak tanımlanmalarına rağmen hala kamusal alanda yer edinmekte, kendilerine yeni üyeler kazandırmakta ve belli bir liderlik yapısı taşımaktadırlar. Değerlendirmede her ne kadar bu gruplar militaristik bir etiket taşıyıp Kuzey İrlanda'nın her yanında daha alt gruplara sahip olsalarda bu örgütlerin yeniden terörist faaliyetlere girişmesinin uzak bir ihtimal olduğu, girişmeler dahi bu örgütlerin çatışma yıllarında ki oranda bir kapasiteye sahip olmayacakları sonucuna yer verilmiştir. Gruplar arasında birlik oluşturma olgusunun farklılık arzettiği, örgüt liderlerinin üyeler üzerinde tam bir kontrole sahip olmadığı, bu durumun üyelerin liderlerin verdiği emirleri çiğneyecek şekilde kendi başına eylemlere girişebileceklerine yer verilmiştir. Bu durum habis bir şekilde hareket eden üyelerin gerçekleştirdiği eylemler için sorumluluk alınmasını zorlaştırmaktadır.

Değerlendirme raporu Hayırlı Cuma Anlaşmasına karşı çıkan ve süreci tasvip etmeyen Cumhuriyetçi silahlı grupları değerlendirmeye almamış ancak bu tür grupların ülke için daha büyük bir terör tehlikesi taşıdıklarını not etmiştir. Değerlendirme raporu silahlı örgütlerinin hiçbirinin terörist bir saldırı planlamadıklarını, ancak İrlanda Ulusal Kurtuluş Cephesi (INLA) isimli örgütün bazı üyelerinin barış sürecine karşı çıkan cumhuriyetçi kesimlerin etkinliklerine destek verdiklerini ifade etmektedir. Değerlendirme raporunda sürece karşı olan cumhuriyetçi grupların 2000 yılından buyana silahlı taciz olayları gerçekleştirdikleri ve her yıl 15 ile 40 arası terörist saldırı yaptıkları aktarılmaktadır. Silahlı gruplar liderleri tarafından toplumla biraraya gelme, çatışma çözümü çabaları ve siyasete katılım gibi farklı inisiyatiflerde yönlendirilmektedirler. Bununla beraber değerlendirme raporu örgüt üyelerinin büyük ölçekli mal kaçakçılığı, petrol kaçakçılığı ve işyerlerinden haraç toplanması gibi faaliyetler başta olmak üzere çok çeşitli suçlara bulaştıklarını da ifade etmektedir. Değerlendirme raporunda ana silahlı örgütlerin liderlerinin siyasal hedeflere ulaşmak için

⁵Değerlendirme raporuna erişmek için: <https://www.gov.uk/government/publications/assessment-on-paramilitary-groups-in-northern-ireland>.

barışçıl yolların kullanılması yaklaşımını koruduklarını, ancak girişilen suç faaliyetleri ile üyelerin sahip olduğu şiddete dayalı geçmişin ulusal güvenlik için belirgin bir tehdit oluşturmaya devam ettiği ifade edilmiştir.

Yeni Başlangıç Anlaşmasının İmzalanması

Kuzey İrlanda'da en yakın dönemde sürdürülen barış müzakeresi süreci 10 hafta sürmüş ve 2015 yılının Kasım ayında taraflar arasında anlaşma sağlanarak adı 'Yeni bir Başlangıç : Stormont Anlaşması ve Uygulama Planı (A Fresh Start: The Stormont Agreement and Implementation Plan) olan bir yeni anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmada aşağıda ki 6 bölüm yer almaktadır:

- Silahlı Örgüt Faaliyetlerinin Sonlandırılması ve Örgütlü Suçla Mücadele,
- Kuzey İrlanda Maliye Reformları ve İçeriği,
- Kuzey İrlanda'da Sosyal Yardım ve Vergi İndirimi,
- Birleşik Krallık Hükümetinin Mali Desteği,
- İrlanda Hükümetinin Mali Desteği,
- Stormont House Anlaşmasının diğer boyutlarının uygulanması.

Görüşmeler tamamlandığında taraflar geçmişin mirasıyla yüzleşmek için yeni bir kurumsal organın oluşturulması konusunda bir anlaşmaya varamamışlardır. Ama bu alanda belli ilerlemeler sağlanmış, konu sıklıkla tartışılan meselelerden biri olmaya devam etmiştir. Anlaşmanın içerdiği temel konular arasında şunlar yer almaktadır:

Bölüm A: Silahlı Örgüt Faaliyetlerinin Sonlandırılması ve Örgütlü Suçla Mücadele

- Örgütlü suç gruplarıyla mücadele için stratejik gözlem grubu ve operasyon koordinasyon grubunun yönlendirmesiyle hareket edecek bir sınırlar ötesi görev gücünün İrlanda için oluşturulması.

Bölüm A: Silahlı Örgüt Faaliyetlerinin Sonlandırılması ve Örgütlü Suçla Mücadele

- Ceza kanununda reform için düzenlemeler yapılması, Adli tıp kurumlarına suçların takibi için destek sağlanması, silahlı yapılardan uzaklaşmak isteyenlere destek sunulması.
- Gençlerin silahlı örgüt faaliyetlerine katılımını önlemek için yeni toplumsal ilişkilendirme programlarının hazırlanması, toplumsal kalkınma alanında ki çalışmalara kadınların katılımının sağlanması ve onların yarattığı etkinin artırılması.
- 2016 yılının Mayıs ayına kadar Kuzey İrlanda hükümetine silahlı grupların nasıl dağıtılabileceğine dair bir öneri raporu hazırlamak üzere 3 kişiden oluşan bir panelin oluşturulması, Kuzey İrlanda hükümetinde 2016 yılı haziran ayı itibariyle bir hareket planı hazırlaması.
- Silahlı grupların faaliyetleri ile bu faaliyetlerin nasıl sona erdirilebileceğini takip etmekten sorumlu olacak ve yıllık rapor hazırlayacak 4 kişiden oluşan bir gözlem organının oluşturulması.

Bölüm B: Kuzey İrlanda Maliye Reformları ve İçeriği

- 2016 yılı Mayıs ayında yapılacak olan seçimlerden itibaren geçerli olmak üzere yönetim birimleri sayısının 12'den 9'a, Kuzey İrlanda Meclisi üyelerinin sayısının da her seçim bölgesi için 5'e indirilmesine karar verilmiştir.
- İşletme vergisinin 2018 yılı Nisan ayı itibariyle % 12.5'e çekilmesine karar verilmiştir.

Bölüm C: Kuzey İrlanda'da Sosyal Yardım ve Vergi İndirimi Yardımı

- Kuzey İrlanda'da sosyal yardım oranını arttırmak için Kuzey İrlanda İdaresi fonundan 585 milyon sterlin ayrılmasına.
- Bu oranın yaklaşık 240 milyon sterlinlik bölümünün vergi indirimi yardımına aktarılmasına, kalan 345 milyon sterlinin ise sosyal yardıma ayrılmasına.

Bölüm D: Birleşik Krallık Hükümetinin Mali Desteği

- Kuzey İrlanda'ya özgü sorunlarla mücadele için 500 milyon sterlinlik ek bütçenin verilmesine.
- Yılıçi bütçede esneklik sağlanmasına.
- Kuzey İrlanda Polis Kuvvetlerine güvenlik için önümüzde ki 5 yıllık dönem için 160 milyon sterlinlik kaynak sağlanmasına.
- Silahlı örgüt faaliyetleriyle mücadele için önümüzdeki 5 yıllık dönem için 25 milyon sterlinlik yardım yapılmasına.
- Yeni kurulacak olan İzleme ve Uygulama Organına önümüzdeki 5 yıl için 3 milyon sterlin kaynak verilmesine.

Bölüm E: İrlanda Hükümetinin Mali Desteği

- Bölgenin batısında ki A5 karayolunun 4 yılda tamamlanması için 110 milyon avro kaynak ayrılması ve sınırlar ötesi görev gücünün finanse edilmesi.

Bölüm F: Stormont House Anlaşmasının diğer boyutlarının uygulanması

- Yürüyüşler ve bayraklar konusunda ki önlemlerin alınmasına izin verilmesi.
- Yetki devri sistemine yardımcı olacak kurumsal değişikliklere gitmek: Güvensizlik dilekçeleri için bir baraj belirlenmesi ve resmi muhalefetin kurulmasına izin verilmesi.
- Söz verildiği halde yerine getirilmeyen aşağıda ki konulara dair uygulamalara geçilmesine: vatandaşların görüşlerini duymaya izin verecek yeni modellerle ilişkilenmek, Kuzey İrlanda'da yaşayan halka eşit bir şekilde davranılacağıının sözünü vermek, toplumsal kalkınma ve kamusal yaşamda kadının daha güçlü bir konumda olmasının teşvik edilmesi.
- Anlaşmanın uygulandığından emin olmak için düzenli gözden geçirme toplantılarının yapılmasına ve 6 ayda bir gelişmeler konusunda bilgilendirilme yapılmasına.

Yeni Bir Başlangıç anlaşmasını eleştirenler bu anlaşmanın 'sahte bir başlangıç'⁶ olduğunu belirtip bunun en önemli işaretinin geçmişte yaşananlarla yüzleşme meselesi üzerinde bir anlaşma getirmemiş olmak olduğunu ifade ediyorlar. Dahada ötesi alınan bazı bilgilere göre hassas bilgilerin mağdurların ailelerinden 'ulusal güvenlik' gerekçe gösterilerek saklanmasını uygulamasının devam edeceği görülmektedir. Bu görüşmelere katılmayan kesimler kendilerine belgeleri incelemek ve analiz için yeteri kadar zaman verilmediğini, Ayrıca cevap aradıkları bazı soruların tartışılması içinde kendilerine yeteri kadar zaman sahip edilmediğini ifade etmişlerdir. Ancak Birleşik Krallık, İrlanda ve ABD'de ki liderler bu anlaşmayı desteklediklerini ifade ederek Kuzey İrlanda'da ki kesimlere anlaşmayı kabul edip uygulamaları çağrısında bulunmuşlardır.

İleriye Doğru Hareket Etmek: Kuzey İrlanda İdaresinin Mevcut Statüsü

Anlaşma sağlandıktan sonra Kuzey İrlanda İdaresi tamir edilmiştir ve yapılan bazı değişikliklere rağmen tümüyle işlemektedir. DUP Eski Lideri ve Eski Birinci Bakan Peter Robinson görüşmelerin başında geçici olarak görevlerinden çekilmiş, daha sonrada hem Birinci Bakanlık görevinden hemde Milletvekilliğinden istifa etmiştir. Peter Robinson Eylül ayında görevlerinden çekilince DUP adına kabinede Maliye Bakanı olarak görev yapan Arlene Foster onun yerine geçmiş ve Birinci Bakanlık görevine gelen ilk kadın olmuştur. Ulster Birlikçiler Partisi (UUP) ise gönüllü olarak muhalefete geçmiştir çünkü yeni imzalanan 'Yeni Başlangıç' anlaşması buna da imkan sağlamıştır. Daha önce Kuzey İrlanda hükümetinde yer alan bu parti kabinede yer alan tek bakanını çekmiş ve böylece idare'nin mevcut olan güç yapısını belirgin bir şekilde değiştirmiştir. Aralık ayı ile birlikte sosyal yardım reformuna ilişkin düzenlemeler uygulamaya sokulmuş, organize suç örgütleriyle mücadele decele ortak bir güvenlik gücü oluşturulmuştur. Bunun yanısıra silahlı örgütlerin nasıl ortadan kaldırılabilceğini araştırıp raporlaştırmaktan sorumlu olacak 3 kişiden oluşan bir panel oluşturulmuş, bu panel 2015 yılının son günlerinden itibaren toplantılar düzenlemeye başlamıştır.

⁶ Bkz:Davenport, Mark, "NI politicians pull back from precipice with 'Fresh Start' deal." *BBC*, (published 17 November 2015), at <<http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-34852493>>.

Yeni Başlangıç anlaşmasının sağladığı ilerlemeler konusunda her altı ayda bir yapılmasına karar verilen değerlendirmelerden ilki 2016 yılının Ocak ayında yapılmış ve bu değerlendirme anlaşma konusunda belirgin ilerlemeler sağladığını göstermektedir. Değerlendirme raporunda bahsedilen bu sağlanan ilerlemeler şunları içermektedir:

- Kuzey İrlanda İdaresi 2016-17 yılı bütçesini onaylamıştır.
- Birleşik Krallık hükümeti yaklaşık 340 milyon sterlinlik fon ödemesi yapmıştır.
- İrlanda hükümeti yaklaşık 2.5 milyon avroluk fon ödemesi yapmıştır.
- Kuzey İrlanda idaresinin bazı departmalarının ve milletvekili sayılarının azaltılması için iki tane kanun tasarısı Kuzey İrlanda Meclisine sunulmuştur.
- Kanunların uygulanması noktasında işbirliğinin güçlendirilmesine onay verilmiştir.

Stormont House Anlaşması, geçmişte yaşananlar sorunuyla ilgilenecek yeni bir organın kurulması gerektiği çağrısında bulunurken, hükümet bu tür bir organın geliştirilmesini sağlama sorumluluğuna sahip çıkmaya devam ettiğini ifade etmektedir.

Geçmişin Mirası Sorunuyla İlgilenen Yapılar:

- *Tarihsel Olayları İnceleme Birimi (The Historical Investigations Unit - HIU):* Çatışma döneminde yaşananlara ilişkin davaları inceleyecek olan bağımsız organ.
- *Bağımsız Raporlama Komisyonu (The Independent Reporting Commission - IRC):* Silahlı örgüt faaliyetlerinin ortadan kaldırılmaması durumunda bundan Kuzey İrlanda İdaresi, İrlanda ve Birleşik Krallık hükümetlerini sorumlu tutabilecek yapı.
- *Uygulama ve Uzlaşma Grubu (The Implementation and Reconciliation Group):* Geçmişte yaşanan olaylara ilişkin bilgileri yeniden temin etme sürecini takip etmekten sorumlu grup.
- *Bilgi Kurtarmaya dair Bağımsız Komisyon (The Independent Commission on Information Retrieval - ICIR):* Mağdurlar ile mağdurların birinci derece yakınlarının, hayatını kaybetmiş olan aile üyeleri hakkında ki özel bilgilere erişmesine imkan sağlamaktadır.

Bu yapıların oluşturulması hala hassas bilgilerin ulusal güvenlik korunarak nasıl ifşa edilebileceği tartışması üzerinden gelişmektedir. Kuzey İrlanda Hükümeti belgelerin üzerlerinde herhangi bir düzeltme yapılmadan Tarihsel Olayları Araştırma Birimine (HIU)

verilmesi gerektiğini kabul ederken, güvenlikle ilgili belgelerin talep eden ailelere verilip verilmemesi konusunda hala bir uzlaşmazlık vardır. Ancak hükümet, bu tür durumlarda ailelere bilgilerin ulusal güvenlik sebebiyle korunduğu konusunda bilgilendirme yapılmasını kabul etmiş ve ailelerin bu tür kararlar karşı bilgi ve belgeye erişmek için yüksek mahkemeye gitme yolunu kullanmalarına izin vermiştir.

Yeni Başlangıç anlaşmasında yer alan bazı önemli konuların uygulanmasına imkan sağlayacak yasal düzenlemelere ilişkin tasarı 10 Şubat 2016 tarihinde Birleşik Krallık Parlamentosuna ulaşmıştır. Tasarı 24 Şubat 2016 tarihinde parlamentonun ilgili komisyonuna havale edilmiş, bu brifing notunun yazıldığı tarihe kadar tasarı henüz görüşülmemiştir.⁷ Tasarı temel olarak şunlara imkan sağlayacaktır:

- Bağımsız Raporlama Komisyonunun kurulması için gerekli önlemlerin alınması
- Şeffaf bir mali yapının teşviki için gerekli düzenlemelerin yapılması
- Kuzey İrlanda Bakanlar Biriminin silahlı örgüt faaliyetlerinin toplumsal yaşamdan silinmesi için verdikleri sözün güçlendirilmesi.

Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı Theresa Villiers 11 Şubat 2016 tarihinde yaptığı konuşmada Kuzey İrlanda'nın yapılacak yasal düzenlemeden oldukça fayda göreceğini ve Kuzey İrlanda'da ki kurumların kamusal istikrara sahip olmasının garanti altına alınacağı konusunda iyimser olduğunun işaretlerini vermiştir. Kuzey İrlanda Devlet Bakanı Villiers, 16 Şubat 2016 tarihinde ABD'ye gerçekleştirdiği gezi sırasında görüştüğü ABD'li yetkililere Kuzey İrlanda hükümetinin Kasım ayından itibaren elde ettiği ilerlemelere vurgu yaparak ABD'nin Kuzey İrlanda'ya yatırım yapmasını teşvik etmeye çalışmıştır. Villiers görüşmelerinde her ne kadar geçmişin mirasıyla yüzleşme konusu önnde bazı engeller olsada çok önemli konulara yanıt bulunduğunu, Kuzey İrlanda'da ki yetki devri yönetiminin geçmişe oranla şimdi daha sağlam adımlara kavuştuğunu ifade etmiştir.⁸

⁷ Bu bilgi brifing notunun hazırlandığı 24 Şubat 2016 tarihine kadar geçerli bir bilgidir.

⁸ Bkz: Villiers, Theresa, "Villiers: A way forward for legacy of the past in Northern Ireland." *Northern Ireland Office at gov.uk*, (published 11 February 2016), at <https://www.gov.uk/government/speeches/villiers-a-way-forward-for-legacy-of-the-past-in-northern-ireland>.

Olayların Zaman Sıralaması:**5 Mayıs 2015:**

- Eskiden IRA'nın önde gelen isimlerinden biri olan Gerard 'Jock' Davison sabah erken bir saatte Belfast şehir merkezinde vurularak öldürüldü.

12 Ağustos 2015:

- Eski bir IRA suikastçısı olan ve Gerard 'Jock' Davison'un öldürülmesi soruşturmasında baş şüpheli olarak görülen Kevin McGuigan, Doğu Belfast'ta bulunan evinin önünde vurularak öldürüldü.

20 Ağustos 2015:

- Kuzey İrlanda Polis Hizmetleri Kevin McGuigan'ın öldürülmesinin arkasında Uyuşturucuya Karşı Mücadele (Action Against Drugs - AAD) adı altında faaliyet yürüten IRA üyelerinin olduğunu ifade etmiştir.
- Birlikçiler IRA ile Sinn Féin arasında devam eden bir ilişki olduğu kanıtlanırsa bunun Sinn Féin'in Kuzey İrlanda Meclisinden çıkarılmasıyla sonuçlanacağını ve Sinn Féin'in bu riski aldığını ifade etmişlerdir.

22 Ağustos 2015:

- Kuzey İrlanda Polis Hizmetlerinin (PSNI) şeflerinden Charles Hamilton, McGuigan'ın öldürülmesinden IRA'nın bazı üyelerinin sorumlu olduğunu ancak bu eylemin IRA liderliği tarafından tsvip edilmediğini teyit etmiştir.

26 Ağustos 2015:

- Ulster Birlikçiler Partisi (UUP) lideri Mike Nesbitt IRA örgütünün hala faal olduğuna dair bilgiler karşısında 5 partiden oluşan Kuzey İrlanda hükümetinden çekileceklerini ifade etmiştir.

27 Ağustos 2015:

- Kuzey İrlanda Hükümetinin en büyük partisi olan Demokratik Birlikçiler Partisi (The Democratic Unionist Party - DUP) kendi içinde ya Sinn Féin'i hükümetten atma yada hükümetten istifa etme yönünde ciddi bir baskıyla karşı karşıya kalmıştır.

29 Ağustos 2015:

- Ulster Birlikçiler Partisinin Yönetiminde bulunan 90 üye Kuzey İrlanda Hükümetinden ayrılma konusunda oybirliği ile karar almışlardır.

30 Ağustos 2015:

- Kuzey İrlanda hükümetinin eski Birinci Bakanı Lord Trimble birlikçilerin siyasal sürece güvenini sağlamak için Bağımsız İzleme Komisyonunun tekrar oluşturulmasını önermiştir.

1 Eylül 2015:

- Birinci Bakan Peter Robinson Kuzey İrlanda Meclisinin 4 hafta için askıya alınmasını ve Westminster Parlamentosunun bölgeyi doğrudan idaresi uygulamasının bu süre için geri getirilmesini önermiş, Demokratik Birlikçiler Partisinin (DUP) güç paylaşımı anlaşması ve barış sürecinin karşı karşıya bulunduğu bu siyasal sorunun acil görüşmeler yoluyla görüşülmesine imkan sağlamak için bunu istediğini ifade etmiştir.
- Birinci Bakan Yardımcısı ve Sinn Féin partisinden siyasetçi Martin McGuinness Britanya Başbakanı David Cameron'ı uyararak Kuzey İrlanda Meclisini askıya almamasını ifade etmiştir.
- Birleşik Krallık ve İrlanda hükümetlerinden bakanlar Bağımsız Gözlem Komisyonunun yeniden oluşturulmasına destek vereceklerinin işaretlerini vermişlerdir.

3 Eylül 2015:

- Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron ile İrlanda Başbakanı Enda Kenny Kuzey İrlanda'da ki güç paylaşımına dayalı idarenin çöküşünü engellemek için acil görüşmelerin başlayacağını ilan etmişlerdir. Ulster Birlikçiler Partisi (UUP) dahil olmak üzere bölgede ki hükümeti oluşturan beş siyasi parti bu acil görüşmelere davet edilmiştir.

9 Eylül 2015:

- IRA'nın istihbarattan sorumlu Eski üyesi Bobby Storey dahil olmak üzere önde gelen üç cumhuriyetçi isim Kevin McGuigan'ın öldürülmesi olayından dolayı gözaltına alınıp sorgulanmışlardır.

10 Eylül 2015:

- Birinci Bakan Peter Robinson ve DUP üyesi bakanların çoğu Kuzey İrlanda hükümetinden istifa etmişlerdir. Sadece DUP adına kabinede Maliye bakanı olarak yer alan Arlene Foster istifa etmemiştir. Bu gelişme üzerine acil görüşmeler durmuştur.
- Arlene Foster bölgesel hükümeti ayakta tutmak ve dolayısıyla acil görüşmelerin başlayabilmesi için Peter Robinson tarafından kendi yerine Birinci Bakan olarak atanmıştır.
- Bobby Storey şartsız olarak serbest bırakılmıştır.

11 Eylül 2015:

- Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı Theresa Villiers, faaliyetlerine devam eden silahlı gruplar ile Stormont anlaşmasının uygulanması gibi çözüm bekleyen iki konunun 14 Eylül tarihinde devam edecek acil görüşmelerin gündeminde olacağını ifade etmiştir.

20 Ekim 2015:

- Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı Theresa Villiers, Kuzey İrlanda Polis Kuvvetleri ve Birleşik Krallık istihbarat örgütü MI5⁹ tarafından silahlı örgütlere ilişkin hazırlanan raporun detaylarını kamuoyuna açıklamıştır.

29 Ekim 2015:

- Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı hızlı bir şekilde anlaşma sağlamaları ve Stormont House anlaşmasını tümünden uygulamaya geçirmeleri için tarafları uyarmıştır. Bakan anlaşma olmazsa hükümet programların verilen fonların sona erebileceğini ifade etmiştir.

17 Kasım 2015:

- Taraflar arasında Stormont Anlaşmasının uygulanması ve silahlı örgüt faaliyetleri ile organize suç örgütleriyle nasıl mücadele edilebileceğine dair yeni bir anlaşma olan 'Yeni Bir Başlangıç' anlaşması üzerinde anlaşma sağlanmıştır.¹⁰

25 Kasım 2015

- Kuzey İrlanda için sosyal yardım reform kanununun parlamento tarafından onaylanması.

17 Aralık 2015

- Peter Robinson'ın istifa etmesi üzerine Arlene Foster onun yerine Demokratik Birlikçiler Partisine (DUP) genel başkan olarak seçilmiştir.

⁹ Daha önce ateşkes ilan ettiklerini ilan eden silahlı gruplar hakkında hazırlanan 19 Ekim 2015 tarihli rapor.

¹⁰ Yeni bir Başlangıç: Stormont House Anlaşması ve Kuzey İrlanda İdaresinin finansal destek, sosyal yardım reformu ve geçmişin mirası ile yüzleşilmesine dair sorumluluklarının uygulanmasına dair 17 Kasım 2015 tarihli plan

21 Aralık 2015

- Birleşik Krallık hükümeti, İrlanda cumhuriyeti hükümeti ve Kuzey İrlanda idaresi arasında yapılan üçlü görüşmeler sonrası yeni bir görev gücü oluşturulmuştur.

11 Ocak 2016

- Arlene Foster Birinci Bakan görevine getirilmiş ve bu göreve gelen ilk kadın olmuştur. Foster acil görüşmelerin başladığı 2015 yılının Eylül ayında bu göreve geçici olarak atanmıştı.
- Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı Theresa Villiers Arlene Foster'ı göreve geldiği için tebrik ettiği konuşmasında şunlara yer vermiştir: 'Arlene, Kuzey İrlanda için çok önemli olan bir dönemde bu görevi üstlenmiştir. Bölge ekonomisi kendini toparlamaya başlamış, 2010 yılına oranla daha fazla insan istihdam edilmiştir. Ancak yapılması gereken daha çok şey vardır. Kuzey İrlanda için daha aydınlık ve güvenli bir gelecek sağlamak için Yeni Başlangıç ve Stormont House anlaşmalarının mutlaka tümünden uygulanması gerekmektedir. Bunun yanısıra Kuzey İrlanda'nın geçmişte yaşadıklarıyla yüzleşebilmek içinde birlikte çalışabileceğimiz bir yol bulmak zorundayız.¹¹

12 Ocak 2016

- Yeni Başlangıç anlaşması gereği Kuzey İrlanda idaresinin birim sayısının ve Kuzey İrlanda Meclisinin vekil sayısının azaltılması için hazırlanan 2 yasa tasarısı Kuzey İrlanda meclisine sunulmuştur.

¹¹ Bkz: Villiers, Theresa, "Villiers welcomes Arlene Foster's appointment as First Minister." *Northern Ireland Office at gov.uk*, (published 11 January 2016), at <https://www.gov.uk/government/news/villiers-welcomes-arlene-fosters-appointment-as-first-minister>.

14 Ocak 2016

- Yeni Başlangıç ve Stormont House Anlaşmasının uygulanmasına dair 6 aylık değerlendirme raporu açıklanmıştır. Bu değerlendirmede özellikle şu başarılarla vurgu yapılmıştır: Kuzey İrlanda idaresinin 2016-17 bütçesi üzerinde anlaşması, sosyal yardım reform düzenlemesinin uygulamaya sokulması, silahlı örgütlerin nasıl dağıtılacağına dair strateji önerisi yapacak 3 kişilik panelin oluşturulması, Birleşik Krallık ve İrlanda hükümetleri tarafından söz verilen bütçelerin bir kısmının verilmiş olması.

21 Ocak 2016

- Kuzey İrlanda'dan sorumlu devlet bakanı Theresa Villiers yeni kurulacak olan Bilgi Kurtarmaya dair Bağımsız Komisyon'un fonksiyonları hakkında Parlamento'ya yazılı olarak bildirimde bulunarak Birleşik Krallık ve İrlanda hükümetlerinin bu organın kurulması için kendi aralarında bir anlaşma imzaladıklarını ilan etmiştir.

10 Şubat 2016

- Kuzey İrlanda Yasası (Stormont House Anlaşması ve anlaşmanın uygulanması planı) Birleşik Krallık parlamentosuna sunulmuş ve ilk okumasının yapılması sağlanmıştır.

11 Şubat 2016

- Kuzey İrlanda'dan sorumlu devlet bakanı Belfast'ta ki Ulster Üniversitesinde yaptığı konuşmada hükümetin geçmişte yaşananlarla yüzleşme konusunda yaklaşımının ne olduğunu ifade etmiştir. Bakan Villiers çatışma döneminde yaşananları soruşturmak üzere yeni organların kurulacağını, ancak bu soruşturmaları yaparken karşılaşılabilecek en zor durumun ulusal güvenliğin en iyi şekilde nasıl korunacağı olduğunu ifade etmiştir.
- Bakan Villiers konuşmasında tarafların bütün belgeleri Tarihsel Olayları Araştırma Birimine bu birim tarafından yürütülen soruşturmalarda kullanılmak üzere vermeyi kabul ettiklerini ifade etmiştir. Ancak Tarihsel Olayları Araştırma Biriminin hassas belgeleri ailelere sunması konusunda hala bir anlaşmazlık vardır.

- Anlaşmaya göre eğer bir belge ulusal güvenlik sebebiyle tarihsel Olayları Araştırma Birimi tarafından herhangi bir aileye verilemeyecekse o aile bu durumdan haberdar edilecektir. Ancak aileler bu karar karşı Yüksek mahkemede dava açma yoluna gidebileceklerdir.

16 Şubat 2016

- Kuzey İrlanda'dan sorumlu devlet bakanı Theresa Villiers ABD'yi ziyaret ederek ABD yönetimini Kuzey İrlanda'da sağlanan ilerlemeler konusunda bilgilendirmiştir. Bakan Villiers ziyareti sırasında Kuzey İrlanda'da ki kurumların daha istikrarlı olduğunu ve ayaklarının artık yere daha sağlam bastığını ifade ederek ABD'yi bölgeye yatırım yapmaya teşvik etmiştir.¹²
- ABD güvenlik uzmanlarıyla Bakan Theresa Villiers arasında silahlı örgüt faaliyetlerinin nasıl durdurulabileceği ile organize suç örgütleriyle nasıl mücadele edileceği üzerine stratejik konular tartışılacaktır.

22 Şubat 2016

- Kuzey İrlanda Yasası (Stormont House Anlaşması ve anlaşmanın uygulanması) tasarısı Birleşik Krallık Parlamentosunda ikinci defa okunmuş ve ilgili komiteye gönderilmiştir. 24 Şubat 2016 tarihine kadar komite toplantısının ne zaman olacağı henüz netleşmemiştir.

¹² Bkz: UTV Staff, "Villiers in US to give Stormont progress update." *UTV*, (published 16 February 2016), at <http://www.u.tv/News/2016/02/16/Villiers-in-US-to-give-Stormont-progress-update-54147>.

Kaynakça

A Fresh Start: The Stormont House Agreement and Implementation Plan, 17 November 2015. <https://www.gov.uk/government/news/a-fresh-start-for-northern-ireland>

Davenport, Mark, "NI politicians pull back from precipice with 'Fresh Start' deal." *BBC*, (published 17 November 2015), at <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-34852493>.

McDonald, Henry, "Kevin McGuigan family say three members under death threat in Northern Ireland." *The Guardian*, (published 08 September 2015), at <http://www.theguardian.com/uk-news/2015/sep/08/kevin-mcguigan-family-say-three-members-under-death-threat-in-northern-ireland>.

Paramilitary Groups in Northern Ireland, 19 October 2015. <https://www.gov.uk/government/publications/assessment-on-paramilitary-groups-in-northern-ireland>.

The Stormont House Agreement, 23 December 2014. <https://www.gov.uk/government/publications/the-stormont-house-agreement>.

UTV Staff, "Villiers in US to give Stormont progress update." *UTV*, (published 16 February 2016), at <http://www.u.tv/News/2016/02/16/Villiers-in-US-to-give-Stormont-progress-update-54147>.

Villiers, Theresa, "Villiers: A way forward for legacy of the past in Northern Ireland." *Northern Ireland Office at gov.uk*, (published 11 February 2016), at <https://www.gov.uk/government/speeches/villiers-a-way-forward-for-legacy-of-the-past-in-northern-ireland>.

Villiers, Theresa, "Villiers welcomes Arlene Foster's appointment as First Minister." *Northern Ireland Office at gov.uk*, (published 11 January 2016), at <https://www.gov.uk/government/news/villiers-welcomes-arlene-fosters-appointment-as-first-minister>.